

Н. А. Тарасенкова
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Черкаси, Україна
ntaras7@ukr.net

КОМПЕТЕНІЗАЦІЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ: СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Нині поняття компетентності виступає генеративним для реформаційного поступу системи освіти України. Упродовж останніх двох десятиліть українська педагогічна спільнота активно розвиває науковий тезаурус у контексті компетенізації освіти. Науковцями з'ясовано сутність поняття «компетентність», розведено поняття «компетенція» і «компетентність», визначено мету й завдання запровадження компетентнісного підходу в освіті, певною мірою схарактеризовано специфіку компетенізації освіти загалом й усіх предметних галузей зокрема тощо. Наразі розпочато запровадження Закону про освіту, Закону про вищу освіту, Концепції Нової української школи та інших нормативних документів, ядром яких виступає цілеспрямована компетенізація освіти. Це означає, що де факто розпочалася практична реалізація компетентнісного підходу в усіх ланках освіти.

Можна було б вважати, що на цьому принаймні два етапи компетенізації освіти добігли свого кінця – це етап накопичення інформації про сутність, зміст і особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті (*інформаційно-накопичувальний етап*) та етап систематизації, ієрархізації даних стосовно основних дефініцій і наукового дискурсу в контексті компетенізації освіти (*етап ієрархізації*), а також розпочався *етап запровадження*. Однак це не зовсім так.

Щонайперше, зважаючи на загальні закони діалектики, між етапом ієрархізації та етапом безпосереднього запровадження має бути ще один етап, на якому формується метазнання про те, якими є можливі тенденції і напрями розвитку змісту знання про компетенізацію освіти загалом й у конкретних предметних галузях зокрема, як саме розвиватиметься зміст компетенізації та в яких формах, тобто як саме відбуватиметься діалектичний рух через боротьбу змісту й форми, скидання старої форми й установа нові. Іншими словами, об'єктивно необхідним є так званий *проспективний етап*, у межах якого будується перспект майбутнього процесу змін, тобто виробляються стратегії і тактики запровадження компетентнісного підходу з урахуванням специфіки конкретних предметних галузей освіти.

Нехтування цим етапом або його реалізація одночасно із наступним, запроваджувальним етапом наражає процес змін на певні негаразди. Одним із таких негараздів, якщо не вирішальним, може стати буксування змін. Його провокуватиме, щонайперше, підміна понять, яка завжди з'являється там, де не відбулося сходження від загального до конкретного. Пояснимо це.

Якщо загальне розуміння сутності компетенізації освіти, зокрема математичної, не зазнало дидактичного, а потім і методичного препарування, тобто не втілилось у конкретні методики навчання, усі компоненти яких (мета, зміст, методи, організаційні форми і засоби) мають зрозуміле компетентнісне наповнення, і якщо суть цього наповнення не донесено до учителя як організатора й керманіча реального навчального процесу, то неминучо стає проста заміна термінів ЗУН на термін «компетентність». Жодних якісних змін у ході й результатах навчання при цьому годі й очікувати.

Буксування змін є неминучим і тоді, коли вони ініціюються ззовні, а зміст змін ще не готовий до свого народження в новій формі. Нині загальне розуміння сутності

компетенізації освіти, у т.ч. математичної, ще не стало дозрілим, тобто повним, усебічним і вичерпним. Щонайперше, залишаються відкритими питання, пов'язані з дуальною природою компетентності особистості (зверненість як назовні, так і «всередину») та двома типами особистості (за К. Роджерсом): а) яка повноцінно функціонує; б) яка є непристосованою.

Справді, якщо виходити лише з усталеного означення компетентності як спроможності діяти на основі отриманих знань (зовнішній прояв), то поза увагою залишається потужний пласт внутрішніх, особистісних чинників, які або прискорюють, або гальмують процеси набуття компетентностей та користування ними. Зовнішній прояв компетентності є доступним для оцінювання іншими. А от внутрішній прояв найтісніше пов'язаний із Я-концепцією учня та її станом у даний момент (позитивним чи негативним). Він є доступним лише для самооцінювання і його результати далеко не завжди збігаються з результатами зовнішнього оцінювання. Добре відомо, що є досить багато учнів/студентів, які мають високі бали з математики, але часто побоюються брати участь, наприклад, у спілкуванні з фахівцями-математиками, оскільки внутрішній камертон дає їм іншу, не завжди втішну інформацію стосовно власної математичної компетентності. Дуальна природа компетентності зумовлює подвійну детермінацію і процесу набуття компетентності, і процесу її прояву учнем. Отже, про повноцінну компетентність особистості може йтися лише тоді, коли ця особистість відчуває себе успішною. Звідси випливає, що і саме поняття компетентності, і шляхи та засоби її формування в учнів/студентів, у т.ч. у навчанні математики, вимагають нового наукового переосмислення.

Із наведених теоретичних міркувань випливає, що до запроваджувального етапу компетенізації математичної освіти об'єктивно ще зовсім далеко, а тим більше до її п'ятого, *результатного етапу*. Однак реалії буття говорять про інше. І над цим треба думати.

Література

1. Бібік Н. Компетентність у навчанні / Н.М. Бібік // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 408-409.
2. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава: ПОІППО, 2006. – 328с.
3. Орел М.П. Компетенізація освіти / М.П. Орел // Грані: науково-теоретичний альманах. – 2013. – №10(102). – С. 127-132.
4. Тарасенкова Н. А. Засоби перевірки математичної компетентності в основній школі / Н. А. Тарасенкова, І. М. Богатирьова, О. М. Коломієць, З. О. Сердюк // Science and education a new dimension / Chief Honorary Editor: N. Tarasenkova. – III (26), Issue: 71. – Budapest: SCASPEE, 2015. – P. 21-25.
5. Тарасенкова Н. А. Зміст і структура математичної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Н. А. Тарасенкова, В. К. Кірман // Математика в школі. – 2008. – № 6. – С. 3–9.
6. Тарасенкова Н. Компетентнісний підхід у навчанні математики: теоретичний аспект / Н. Тарасенкова // Математика в рідній школі. – 2016. – № 11 (179). – С. 26-30.

Анотація. Тарасенкова Н. А. Компетенізація математичної освіти: сутність та етапи реалізації. Розглянуто питання щодо стану й перспектив запровадження компетентнісного підходу в математичній освіті. Виокремлено 5 етапів компетенізації математичної освіти.

Ключові слова: математична освіта, компетенізація, етапи компетенізації.

Summary. Tarasenkova N. *Competentization of mathematical education: the essence and stages of putting into practice.* The article examines the state and prospects of introducing a competency-based approach in mathematical education. 5 stages of making mathematical education competency-based are identified.

Key words: mathematical education, making education competency-based, stages of the competency approach introduction.

Аннотация. Тарасенкова Н. А. Компетенциация математического образования: сущность и этапы реализации. Рассмотрены вопросы состояния и перспектив внедрения компетентностного подхода в математическом образовании. Выделено 5 этапов компетенциации.

Ключевые слова: математическое образование, компетенциация, этапы компетенциации.